

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

02/23/2022

محمد صالح گردش

ریشه تعدادی از کلمه های زبان پشتو در اوستا

(قسمت چهارم)

«زمو» کلمه ی که در نخستین فرگرد وندیداد آمده و به معنی زمستان است. کلمه «زَمک» که در پاره از چهارمین فرگرد وندیداد آمده است به معنی دمه زمستان شده است. کلمه زمو همان ست که در زبان پشتو به هیأت «ژمه» موجود است و در زبان پارسی زمستان گوئیم.

«دنا» یکی از کلمه های اوستایی ست که در اوستا بسیار آمده، چنان که در یسنا، هات 31 بند 11 و جا های دیگر. این کلمه نیز یکی از کلمه های زبان آریایی ست و از فرهنگ های سامی و عربی به زبان های این حوزه وارد نشده است. اگر چه این کلمه در زبان های فارسی و پشتو به معنی مطلق دین (مجموعه عقاید مذهبی) شده است؛ اما در اوستا مطلقاً به معنی دین نیست و در بسا جا ها به معنی تشخص باطنی آدمی، روان و جان و وجدان است. کلمه دنا در زبان پشتو نیز به هیأت دین موجود و کاربرد گسترده دارد.

«آسو» در اوستا به معنی تند و تیزی و چستی است، چنان که در یسنا، هات 44 بند 4 و جا های دیگر. این کلمه در سانسکریت نیز به همین معناست. اگر چه ازین کلمه به این معانی در دو زبان فارسی و پشتو کلمه های معمول کاربرد و وجود ندارد، اما کلمه های «آهو» در فارسی و «هوسی» در زبان پشتو که ممکن است هیأت های از ریشه کلمه آسو باشند. هم چنان کلمه «اسب» در فارسی و «آس» در پشتو باز هم به همین ریشه پیوند خواهند داشت. جای کلمه آسو را در زبان فارسی کلمه های تند و تیزی و چستی و در زبان پشتو چتکی، چابکی و چالاکگی گرفته است.

«جنی» در اوستا به معنی زن است چنان که این کلمه در هات 53 بند 6 آمده است. همین گونه هیأت های «گنا» که در یسنا 38 (هفت هات) پاره 1 و «غنا» در یسنا 1 پاره 6 و یسنا 2 پاره 6 آمده است نیز به همین معنی ست و همه از یک ریشه و بُن اند. مقصود این است که این کلمه به هیأت «جنی» در زبان پشتو موجود و به معنی دختر مقابل بچه می باشد و بسیار ممکن است که این کلمه در زبان اوستایی نیز به معنی دختر بوده باشد. هیأت جمع این کلمه در زبان پشتو «جنکو» و «جنکیان» است.

«خشنو» کلمه یی ست که در یسنا، هات 28 بند 2 و جا های دیگر آمده است. این کلمه به معنی خوشنود کردن و خوشنودی گرفته شده است. ممکن است که ریشه و بُن این کلمه در اوستا نیز خش (خوش) بوده باشد. این مایه در زبان پشتو نیز به هیأت «خوبش» موجود است. ممکن است که کلمه «خشانمن» در اوستا به معنی خوشنود شدن که فقط یکبار در یسنا، هات 29، بند 9 آمده است نیز با این کلمه در پیوند باشد و همین گونه کلمه های «خشو» و «خیاشنه» (خیشنه، خویشنه) را در زبان فارسی و خوانبنی و بنینه را در زبان پشتو با این کلمه های اوستایی در پیوند گرفته ام. چنان که در رابطه این کلمه ها در نوشته یی تحت عنوان «ریشه کلمه های خسر و خشو» در اثر «آرامگاه مهر» نگاشته ام.

د پانو شمیره: له 1 تر 1

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د ليکنيزي بني پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکي په خير و لولي